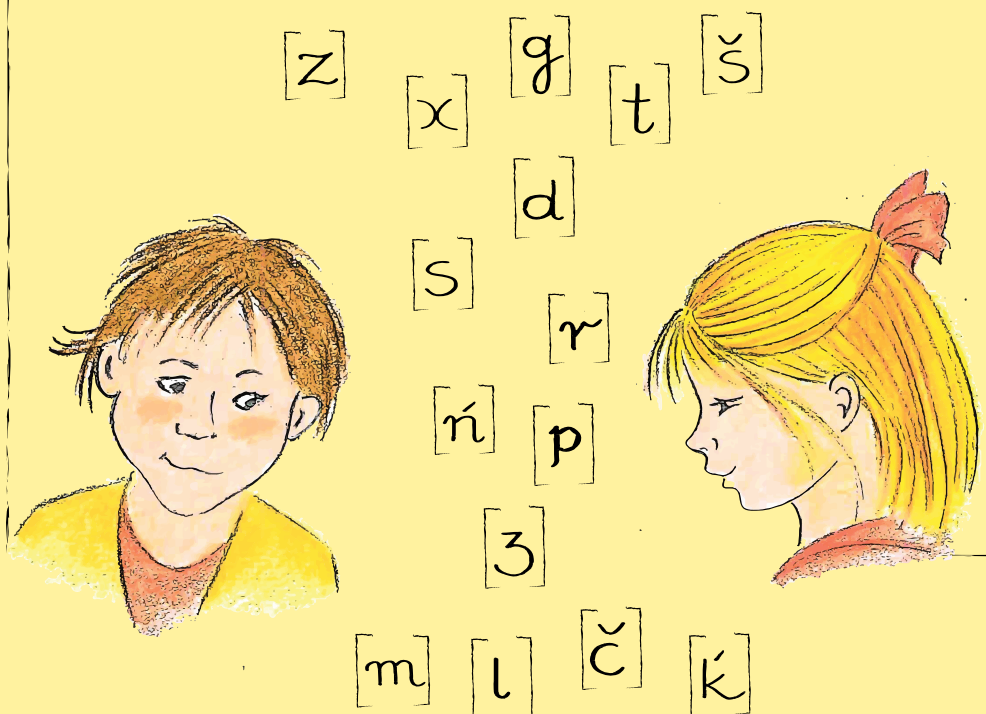

Diagnoza i terapia zaburzeń realizacji fonemów

Diagnoza i terapia
zaburzeń realizacji fonemów

NR 3331

Diagnoza i terapia zaburzeń realizacji fonemów

pod redakcją

Danuty Pluty-Wojciechowskiej

przy współpracy

Anny Płonki

Redaktor serii: Językoznawstwo Polonistyczne
Bożena Witosz

Recenzent
Urszula Mirecka

Spis treści

Wstęp	9
-----------------	---

Część pierwsza

Z problematyki diagnozy systemu fonetyczno-fonologicznego

Barbara Ostapiuk

Dźwiękowe realizacje polskiego fonemu /l/ w badaniu logopedycznym	15
---	----

Lilianna Konopska

Parametr VOT i typy realizacji dźwięczności w nagłosowych realizacjach fonemów zwarto-wybuchowych	41
---	----

Maria Hortis-Dzierzbicka

Diagnostyka kliniczna zaburzeń rezonansu mowy u dzieci z rozszczepem podniebienia przy użyciu technik endoskopowych	91
---	----

Ewa Czaplewska

Specyficzne zaburzenie językowe (SLI) a dyslalia wieloraka i złożona — problem diagnozy różnicowej	97
--	----

Mirosław Michalik

Błędy i wady wymowy uczestników śląskich konkursów recytatorskich (na przykładzie młodych adeptów sztuki słowa z Jastrzębia-Zdroju)	107
---	-----

Katarzyna Węsierska

Współwystępowanie zaburzeń płynności mowy i wad wymowy u dzieci w wieku przedszkolnym	131
---	-----

Część druga

Uwarunkowania rozwoju systemu fonetyczno-fonologicznego

Ewa Gacka

Wczesne uwarunkowania zaburzeń fonetyczno-fonologicznych u dzieci urodzonych przed 37. tygodniem ciąży. 145

Barbara Sambor

Mówienie z tak zwanym szczękościskiem. Fakty i mity 157

Agnieszka Rożek, Dawid Larysz

Zaburzenia funkcji językowych u pacjentów leczonych z powodu pierwotnych nowotworów ośrodkowego układu nerwowego. 175

Część trzecia

Terapia zaburzeń realizacji fonemów

Danuta Pluta-Wojciechowska

„Od głoski wadliwej do głoski normatywnej”. Analiza metod i strategii postępowania 191

Anita Lorenc

Programowanie wczesnych etapów rozwoju językowego dzieci z uszkodzeniami słuchu. 209

Ewa Kaptur, Jolanta Sławek

Wpływ dysfunkcji rozwojowych na komunikację językową (studium przypadku bliźniąt) 229

Agnieszka Wilk

Dyslalia złożona — studium przypadku 9-letniego chłopca z prognatyzmem i ankyloglosją 245

Część czwarta

Recenzje

Agnieszka Wilk

Recenzja książki Barbary Ostapiuk *Dyslalia ankyloglosyjna. O krótkim wędzidelku języka, wadliwej wymowie i skuteczności terapii*. Szczecin, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, 2013. 267

Barbara Sambor

Recenzja książki Danuty Pluty-Wojciechowskiej *Zaburzenia czynności prymarnych i artykulacji. Podstawy postępowania logopedycznego*. Bytom, Wydawnictwo Ergo-Sum, 2013. 271

Krzysztof Polok

Recenzja książki *Dziecko w przestrzeni słów i znaczeń*. Red. naukowa Ewa Kochanowska, Justyna Wojciechowska. Bielsko-Biała, Wydawnictwo Akademii Techniczno-Humanistycznej, 2013 277

Izabela Malicka

Recenzja książki Barbary Ostapiuk *Dyslalia. O badaniu jakości wymowy w logopedii*. Szczecin, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, 2013 283

Część piąta

Sprawozdania

Justyna Wojciechowska

Sprawozdanie z II Międzynarodowej Konferencji Naukowej z cyklu *Nauczyciel i uczeń w teorii i praktyce pedagogicznej — konteksty zmian na temat Nauczyciel i uczeń we współczesnej przestrzeni edukacyjnej. Profilaktyka, diagnoza, terapia* 289

Anna Płonka

Logopedyczne Seminarium Naukowe jako miejsce wymiany poglądów i dyskusji naukowej 293

Noty o Autorach 297

Wstęp

Z prawdziwą przyjemnością przedstawiam Czytelnikom monografię dotyczącą diagnozy i terapii zaburzeń systemu fonetyczno-fonologicznego. Problematyka opracowań zawarta w przygotowanym zbiorze obejmuje teksty przygotowane przez logopedów — naukowców i praktyków, a także lekarzy. Wpisują się one w różnym zakresie w nowoczesną wizję opisu, interpretacji i terapii zaburzeń realizacji fonemów, jaką odnajdujemy w najnowszych opracowaniach tego zagadnienia w literaturze logopedycznej.

Przyjmuję, że mowa to układ w różnym zakresie wzajemnie od siebie zależnych kompetencji i sprawności¹, a jednym z istotnych elementów efektywnej komunikacji z użyciem języka jest realizacja fonemów. Wszak komunikacja z użyciem języka umożliwia człowiekowi najprecyzyjniejsze wyrażenie swych intencji, racji, opinii, chęci i życzeń. Realizacja fonemów jest jednym z ważnych elementów sprawności w posługiwaniu się językiem. Ma to związek z teorią znaku językowego w ujęciu Ferdinanda de Saussure’a². Znak językowy obejmuje bowiem *pojęcie* i *obraz akustyczny* (utożsamiany z wyrazem, słowem). *Signifié* (czyli pojęcie) i *signifiant* (czyli obraz akustyczny), a więc *element oznaczany* i *element znaczący*. Są one ściśle z sobą połączone i wywołują się wzajemnie. Autor pisze bowiem: „Znakiem nazywamy połączenie pojęcia i obrazu akustycznego; lecz w powszechnym użyciu termin ten oznacza na ogół sam obraz akustyczny, na przykład jakiś wyraz”³. Jak pokazują badania, odstępstwa od formy akustycznej mogą rodzić rozmaite konsekwencje: różnego stopnia

¹ S. GRABIAS: *Mowa i jej zaburzenia*. „Audiofonologia” 1997, t. 10, s. 3—20.

² F. SAUSSURE: *Kurs językoznawstwa ogólnego*. Tłum. K. KASPRZYK. Warszawa, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1991.

³ Ibidem, s. 90—91.

niezrozumiałość mowy⁴, a także zainteresowanie słuchającego formą dźwiękową zamiast skupienie się na przekazywanej treści.

Mały człowiek nie rodzi się z ukształtowanymi fonemami i umiejętnościami tworzenia głosek danego języka. Droga, jaką przebywa dziecko do spotkania z głoską i fonemem jest strukturą niezwykle uporządkowaną, zgodną z „rozwojowym programem, jaki zgotowała mu natura”, jeśli możemy ją w tym miejscu spersonifikować. Droga ta zależy od czynników biologicznych i psychologiczno-społecznych, wśród których można wymienić procesy percepcyjne i procesy realizacyjne. Jednakże ontogeneza rozwoju fonetyczno-fonologicznego nie u wszystkich osób przebiega prawidłowo. Badania i praktyka logopedyczna pozwalają na wskazanie, że niedostatki związane z podstawami mowy, do jakich należy zaliczyć procesy percepcyjne (słuch fizyczny, słuch fonemowy, słuch fonetyczny, słuch prozodyczny) oraz procesy realizacyjne (budowa i motoryka narządów mowy, a szerzej — także przebieg czynności prymarnych⁵ (Pluta-Wojciechowska 2013), do których należą przede wszystkim oddychanie, jedzenie, picie) mogą w różnym zakresie powodować zaburzenia realizacji fonemów. Wielu małym ludziom, a także dorosłym, potrzebna jest pomoc w drodze do głoski i fonemu. Dlatego przygotowana monografia podejmuje z jednej strony zagadnienia dotyczące najnowszych badań związanych z diagnozą systemu fonetyczno-fonologicznego, z drugiej zaś odnosi się do działań mających na celu pomoc osobom z zaburzeniami fonemów lub z ryzykiem zaburzeń ontogenezy rozwoju systemu fonetyczno-fonologicznego.

Przedstawiona Czytelnikom książka nie jest jednak poradnikiem dotyczącym działań praktycznych, lecz zbiorem teksów, których nadrzędny cel to zapoznanie z najnowszymi wynikami badań systemu fonetyczno-fonologicznego, ich analizą, a także współczesnymi tendencjami w terapii w odniesieniu do wybranych zaburzeń. Mam głębokie przekonanie, że przyczyni się to do rozwoju teorii zaburzeń wymowy, a także przełoży się na lepszą diagnozę i terapię zaburzeń rozwoju systemu fonetyczno-fonologicznego.

Całość tekstów złożonych przez zaproszonych Autorów została podzielona na pięć części *Z problematyki diagnozy systemu fonetyczno-fonologicznego; Uwarunkowania rozwoju systemu fonetyczno-fonologicznego; Terapia zaburzeń systemu fonetyczno-fonologicznego*. Kolejne dwie części obejmują recenzje najnowszych książek dotyczących postępowania w przypadku zaburzeń realizacji fonemów, w tym jednej dotyczącej interesującego zagadnienia związanego

⁴ U. MIRECKA: *Dyzartria w mózgowym porażeniu dziecięcym. Segmentalna i suprasegmentalna specyfika ciągu fonicznego a zrozumiałość wypowiedzi w przypadkach dyzartrii w mpd*. Lublin, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2013; D. PLUTA-WOJCIECHOWSKA: *Mowa dzieci z rozszczepem wargi i podniebienia*. Kraków, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, 2011.

⁵ D. PLUTA-WOJCIECHOWSKA: *Zaburzenia czynności prymarnych i artykulacji. Podstawy postępowania logopedycznego*. Bytom, Wydawnictwo Ergo-Sum, 2013.

z przestrzenią słów i znaczeń, a ostatnia część zawiera sprawozdania z dwóch konferencji.

Pierwszą część zatytułowaną *Z problematyki diagnozy systemu fonetyczno-fonologicznego* otwiera tekst Barbary Ostapiuk pt. *Dźwiękowe realizacje polskiego fonemu /l/ w badaniu logopedycznym*. Autorka przedstawia w nim podstawy logopedycznej diagnozy fonemu /l/, uznawanego przez niektórych za łatwy w realizacji. Kolejny tekst autorstwa Lilianny Konopskiej przedstawia unikatowe badania parametru VOT i typy realizacji dźwięczności w nagłosowych realizacjach fonemów zwarto-wybuchowych. To niezwykle cenne opracowanie z uwagi na metodę badania i sposób jej analizy. Maria Hortis-Dzierzbicka podejmuje zagadnienie diagnostyki klinicznej zaburzeń rezonansu mowy u dzieci z rozszczepem podniebienia, prowadzonej przy użyciu technik endoskopowych, przybliżając w ten sposób logopedom problematykę rezonansu w ujęciu foniatrycznym. Ułatwia to diagnozę logopedyczną. Z kolei Ewa Czaplewska prowadzi rozważania na temat specyficznych zaburzeń językowych SLI w kontekście dyslalii wielorakiej i złożonej podejmując problem diagnozy różnicowej. Błędy i wady wymowy uczestników śląskich konkursów recytatorskich (na przykładzie młodych adeptów sztuki słowa z Jastrzębia-Zdroju) przedstawia Mirosław Michalik, a Katarzyna Węsierska zwraca uwagę na współwystępowanie zaburzeń płynności mowy i wad wymowy u dzieci w wieku przedszkolnym.

Kolejną część *Uwarunkowania rozwoju systemu fonetyczno-fonologicznego* otwiera artykuł Ewy Gackiej na temat wczesnych uwarunkowań zaburzeń fonetyczno-fonologicznych u dzieci urodzonych przed 37. tygodniem ciąży. Barbara Sambor przedstawia w swym tekście wyniki najnowszych badań dotyczących mówienia z tzw. szczękosciskiem. Z kolei Agnieszka Rożek i Dawid Larysz analizują zaburzenia funkcji językowych u pacjentów leczonych z powodu pierwotnych nowotworów ośrodkowego układu nerwowego.

Zagadnienia związane z terapią zaburzeń systemu fonetyczno-fonologicznego są zawarte w części trzeciej. Otwiera ją tekst Danuty Pluty-Wojciechowskiej pt. *Od głoski wadliwej do głoski normatywnej. Analiza metod i strategii postępowania*, w którym Autorka przedstawia ścieżkę usprawniania realizacji fonemów w analizie poznawczej. Ciekawy artykuł przygotowała Anita Lorenc. Przedstawia w nim zasady programowania wczesnych etapów rozwoju językowego dzieci z uszkodzeniami słuchu. Tę część zbioru zamykają dwa teksty związane z analizą przypadków, a mianowicie artykuł Ewy Kaptur i Jolanty Sławek *Wpływ dysfunkcji rozwojowych na komunikację językową (studium przypadku bliźniąt)* oraz Agnieszki Wilk *Dyslalia złożona — studium przypadku 9-letniego chłopca z prognatyzmem i ankyloglosją*.

Kolejna część zbioru zawiera recenzje z najnowszych książek związanych z postępowaniem logopedycznym dotyczącym zaburzeń systemu fonetyczno-fonologicznego (B. Ostapiuk: *Dyslalia ankyloglosyjna. O krótkim wędzidelku języka, wadliwej wymowie i skuteczności terapii*; *Dyslalia. O badaniu jakości*

wymowy w logopedii; D. Pluta-Wojciechowska: *Zaburzenia czynności prymarnych i artykulacji. Podstawy postępowania logopedycznego*) oraz recenzję książki pt. *Dziecko w przestrzeni słów i znaczeń* pod redakcją Ewy Kochanowskiej i Justyny Wojciechowskiej. Całość zbioru zamykają sprawozdania z dwóch konferencji (pedagogicznej i logopedycznej), które odbyły się w Katowicach i w Bielsku-Białej.

Składam serdeczne podziękowania Recenzentce monografii dr hab. Urszuli Mireckiej, której cenne uwagi przyczyniły się do wzbogacenia przygotowanych tekstów. Dziękuję także mgr Annie Płonce, bez której trudno wyobrazić mi sobie przygotowanie tak obszernej pracy.

Mam nadzieję, że prezentowana monografia, skupiająca się na postępowaniu logopedycznym, które dotyczy zaburzeń realizacji fonemów, stanie się dla Czytelników nie tylko interesującą lekturą, lecz także przyczyni się do podniesienia własnych kompetencji związanych z diagnozą i terapią zaburzeń systemu fonetyczno-fonologicznego.

Życzę udanej lektury.

Danuta Pluta-Wojciechowska

Noty o Autorach

Danuta Pluta-Wojciechowska, dr hab. (językoznawstwo stosowane, specjalność logopedia), profesor Uniwersytetu Śląskiego w Zakładzie Socjolingwistyki i Społecznych Praktyk Komunikowania, profesor Uniwersytetu Łódzkiego w Katedrze Dialektologii i Logopedii. Jej główne zainteresowania naukowe dotyczą zaburzeń mowy dzieci z wadą w obrębie środkowej części twarzoczaszki, z zaburzeniami czynności prymarnych, takich jak oddychanie i przyjmowanie pokarmów. Prowadzi badania mowy w dyskursie zaburzonym, wykorzystując ujęcie związane z lingwistyką kognitywną. Zajmuje się również patofonetyką, w szczególności zaburzeniami realizacji fonemów warunkowanych konstytucjonalnie i funkcjonalnie, a także teorią i metodyką terapii dyslalii.

Barbara Ostapiuk, dr hab. n. hum., językoznawca i logopeda, członek Zarządu Polskiego Towarzystwa Logopedycznego, pracuje w Katedrze Pedagogiki Specjalnej Uniwersytetu Szczecińskiego. Zajmuje się teorią i praktyką zaburzeń wymowy. Przedmiotem jej badań są dźwiękowe realizacje fonemów języka polskiego oraz teoretyczne podstawy oceny ich jakości, szczególnie w odniesieniu do zasad (dys)kwalifikacji do logopedycznej terapii. Jest autorką dwóch monografii *Dyslalia ankyloglosyjna. O krótkim wędzidelku języka, wadliwej wymowie i skuteczności terapii* oraz *Dyslalia. O badaniu jakości wymowy w logopedii*.

Maria Hortis-Dzierzbicka, laryngolog i foniatra, w latach 1996—2013 członek i okresowo koordynator wielospecjalistycznego zespołu, zajmującego się leczeniem dzieci z wadą rozszczepową twarzy, kierownik Pracowni Patofizjologii Mowy i Endoskopii Górnych Dróg Oddechowych w Instytucie Matki i Dziecka w Warszawie, współtwórczyni Eurocran Speech Project, członek Clispi Project, Eurocleft Researchnet, European Cleft Organisation, obecnie profesor Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego i kierownik nowotworzonego Ośrodka Diagno-

styki i Leczenia Wad Twarzoczaszki w Uniwersyteckim Szpitalu Klinicznym w Olsztynie. Wprowadziła w Polsce wideoendoskopię jako podstawę oceny anatomicznej i czynnościowej zaburzeń rezonansu mowy pacjentów urodzonych z rozszczepem wargi i/lub podniebienia. Jest autorką kilkudziesięciu prac z tej dziedziny, publikowanych w renomowanych pismach anglo- i polskojęzycznych, także w publikacjach książkowych oraz około 150 doniesień i wykładów z dziedziny wad twarzoczaszki, wygłaszanych na zaproszenie na konferencjach ogólnokrajowych, europejskich i światowych.

Ewa Czaplewska, dr hab. prof. Uniwersytetu Gdańskiego, psycholingwista, psycholog, logopeda. Współautorka podręcznika akademickiego *Diagnoza logopedyczna*. Autorka monografii *Rozumienie pragmatycznych aspektów wypowiedzi przez dzieci ze specyficznym zaburzeniem językowym (SLI)* oraz innych publikacji związanych z rozwojem typowym i atypowym.

Mirosław Michalik, dr hab. prof. Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, kierownik Zakładu Neurolingwistyki, wiceprzewodniczący Polskiego Towarzystwa Logopedycznego, redaktor naczelny serii *Studia Logopaedica*, zastępca redaktora naczelnego „*Neurolingwistyki Praktycznej*”, członek Rady Naukowej „*Forum Logopedycznego*” oraz Rady Naukowej Ogólnopolskiego Logopedycznego Seminarium Naukowego, logopeda w ZSS nr 10 w Jastrzębiu-Zdroju.

Katarzyna Węsierska, dr, logopeda, adiunkt w Instytucie Języka Polskiego Uniwersytetu Śląskiego. Jej praca naukowa i działania terapeutyczne związane są przede wszystkim z zaburzeniami płynności mowy.

Lilianna Konopska, dr n. hum., adiunkt w Katedrze Pedagogiki Specjalnej Uniwersytetu Szczecińskiego. Absolwentka pedagogiki specjalnej oraz studiów podyplomowych w zakresie logopedii, glottodydaktyki i terapii pedagogicznej oraz emisji głosu. Rozległe zawodowe doświadczenie zdobywała, pracując jako logopeda w placówkach medycznych i oświatowych. Jej zainteresowania naukowe koncentrują się wokół teorii i praktyki zaburzeń mowy, diagnozy i terapii wymowy osób z wadami zgryzu, zaburzeń w realizacji dźwięczności, fonetyki akustycznej.

Ewa Gacka, dr n. hum., wieloletni logopeda w Instytucie Centrum Zdrowia Matki Polki w Łodzi, nauczyciel akademicki Uniwersytetu Łódzkiego. Zainteresowania naukowe: opóźnienia rozwoju mowy o różnej etiologii, wczesna interwencja logopedyczna.

Barbara Sambor, aktorka (PWSFTviT w Łodzi), logopeda medialny, neurologopeda, doktorantka w Instytucie Języka Polskiego Uniwersytetu Śląskiego

w Katowicach, wykładowca wymowy scenicznej na Wydziale Aktorskim Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej im. L. Solskiego w Krakowie.

Agnieszka Rożek, mgr, filolog klasyczny, logopeda, neurologopeda. Zajmuje się diagnozą oraz terapią pacjentów z dysfunkcjami OUN, z wadami mózgo- i twarzoczaszki, w tym z wadami rozszczepowymi, oraz terapią opóźnionego rozwoju mowy i dyslalii.

Dawid Larysz, dr hab. n. med., prof. nadzw. Instytutu Onkologii im. Skłodowskiej-Curie, neurochirurg, neuropsycholog, nauczyciel akademicki. Obszarem jego zainteresowań naukowych są: leczenie chirurgiczne wad wrodzonych mózgo- i twarzoczaszki, diagnostyka oraz terapia zaburzeń neuropsychologicznych u dzieci i dorosłych oraz nowoczesne metody planowania 3D zabiegów neurochirurgicznych.

Anita Lorenc, dr nauk humanistycznych, fonetyk i surdologopeda, adiunkt w Zakładzie Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Prowadzi diagnozę i terapię logopedyczną, w tym dzieci z uszkodzeniami słuchu.

Ewa Kaptur, dr, logopeda, specjalista wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, nauczyciel emisji głosu, językoznawca, adiunkt na Wydziale Filologii Polskiej i Klasycznej na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Zajmuje się przede wszystkim wczesną interwencją logopedyczną, a także diagnozą i terapią logopedyczną dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym. Przedmiotem jej szczególnych zainteresowań jest nauka prawidłowego karmienia i jedzenia na różnych etapach rozwoju dziecka (w normie i w patologii).

Agnieszka Wilk, mgr, neurologopeda i oligofrenopedagog. Pracuje w Radlinie, otaczając profilaktyką i terapią logopedyczną dzieci z tamtejszych przedszkoli publicznych. Wykorzystując założenia różnych metod terapeutycznych, prowadzi terapię w Gabinetie Terapii Logopedycznej w Wodzisławiu Śląskim z dziećmi z rozszczepem podniebienia, jękającymi się, niedosłyszającymi, autystycznymi, z Zespołem Aspergera, zagrożonych dysleksją, z alalią, z afazją dziecięcą i z mózgowym porażeniem dziecięcym. Jest wykładowcą podyplomowych studiów z zakresu logopedii na Uniwersytecie Opolskim oraz Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej.

Krzysztof Polok, dr hab., pracownik naukowo-dydaktyczny Katedry Anglistyki Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej, autor 9 książek oraz ponad 90 artykułów naukowych, głównie z zakresu językoznawstwa stosowanego, publikowanych w kraju i za granicą. Jego zainteresowania naukowe

koncentrują się na problematyce nauczania języka funkcjonalnego, globalizacji językowej oraz na wielu aspektach pracy nauczyciela języka docelowego w klasie szkolnej.

Izabela Malicka, mgr, logopeda, filolog polski, doktoranka na Uniwersytecie Śląskim, członek Polskiego Towarzystwa Logopedycznego. Obecnie pracuje w krakowskim przedszkolu, gdzie prowadzi diagnozę i terapię dzieci oraz w International School of Krakow, w której zajmuje się opieką logopedyczną nad dziećmi anglojęzycznymi. W prywatnym gabinecie Izabela Malicka prowadzi między innymi terapię w zakresie zaburzeń mowy dzieci z rozszczepem wargi i podniebienia.

Justyna Wojciechowska, dr, językoznawca, adiunkt w Katedrze Pedagogiki Wydziału Humanistyczno-Społecznego Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej. Zainteresowania naukowe i badawcze skupia wokół językowego obrazu świata dziecka, analizuje narrację dzieci i młodzieży, ze szczególnym odniesieniem do środowiska szkolnego. Przedmiotem badań są: narracja dzieci i młodzieży, językowy obraz świata. Fundamentem analiz prowadzonych badań językowych jest przekonanie, że język, głęboko zakorzeniony w ludzkim umyśle, pośredniczy w przekazywaniu znaczeń oraz pozwala na nadanie kształtu i wyrazu myślom.

Anna Płonka, logopeda, oligofrenopeda. Pracuje w Zespole Szkół Specjalnych w Chorzowie, w Centrum Diagnostyki i Terapii In Corpore w Katowicach.

Jolanta Sławek, dr, językoznawca, neurologopeda, terapeuta AAC; członek zespołu dydaktycznego specjalności logopedycznej; adiunkt w Pracowni Leksykologii w Instytucie Filologii Polskiej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Swoje zainteresowania naukowe i badawcze koncentruje wokół takich zagadnień, jak: sposoby oddziaływania społecznego we współczesnej komunikacji medialnej, językowy obraz świata we współczesnej poezji polskiej, językowe kreacje kształtowania przestrzeni *sacrum* we współczesnej polskiej poezji religijnej, analiza tekstologiczna tekstów religijnych, a także: problemy diagnostyczne i terapeutyczne dotyczące zaburzeń mowy dzieci do lat 3, wynikających z uszkodzeń OUN (między innymi afazja dziecięca), diagnoza i terapia dzieci z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, dysfunkcje połykania u dzieci i dorosłych, alternatywne i wspomagające metody komunikowania.

Redaktor Małgorzata Poglódek
Projektant okładki i stron działowych Aleksandra Gaździcka
Redaktor techniczny Barbara Arenhövel
Korektor Lidia Szumigała
Łamanie Edward Wilk

Copyright © 2015 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-8012-568-1
(wersja drukowana)
ISBN 978-83-8012-569-8
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 19,0. Ark. wyd. 23,0.
Papier offset. kl. III, 90 g Cena 46 zł (+ VAT)

Druk i oprawa: EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, Spółka Jawna
ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek

Diagnoza i terapia

zaburzeń
realizacji fonemów

Więcej o książce

CENA 46 ZŁ
(+ VAT)

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-8012-569-8